

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ TÂM

**TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM SÁNG TẠO
TRONG DẠY HỌC PHẦN DI TRUYỀN HỌC
(SINH HỌC 12 - TRUNG HỌC PHỔ THÔNG)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2017

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ TÂM

**TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM SÁNG TẠO
TRONG DẠY HỌC PHẦN DI TRUYỀN HỌC
(SINH HỌC 12 - TRUNG HỌC PHỔ THÔNG)**

Chuyên ngành: Lý luận và PPDH bộ môn Sinh học
Mã số: 60.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN THỊ HÀ

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi.

Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được các tác giả công bố trong bất kỳ công trình nào.

Các trích dẫn về bảng biểu, kết quả nghiên cứu của các tác giả khác, các tài liệu tham khảo trong luận văn đều có nguồn gốc rõ ràng.

Thái Nguyên, ngày 18 tháng 6 năm 2017

Tác giả

Nguyễn Thị Tâm

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Sinh học tại khoa Sinh học - Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ của các thầy cô giáo, các đồng nghiệp, bạn bè và gia đình!

Trước tiên tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến TS Nguyễn Thị Hà, người thầy đã tận tình hướng dẫn để tôi có thể hoàn thành luận văn này. Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến Ban giám hiệu; các thầy cô trong Ban chủ nhiệm khoa; các thầy, cô giáo thuộc bộ môn Sinh học hiện đại và giáo dục Sinh học; Phòng Đào tạo - trường Đại học Sư Phạm Thái Nguyên đã giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường.

Tôi xin trân trọng cảm ơn các thầy cô giáo và BGH trường THPT Bình Yên, trường THPT Phú Lương - Thái Nguyên đã giúp đỡ nhiệt tình, cung cấp tư liệu, số liệu trong quá trình thực nghiệm sư phạm..

Trong quá trình thực hiện luận văn, không thể không tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, cùng bạn bè và đồng nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 18 tháng 6 năm 2017

Tác giả

Nguyễn Thị Tâm

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
CÁC TỪ VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC BẢNG, HÌNH.....	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Đối tượng và khách thể nghiên cứu.....	4
4. Nhiệm vụ và nội dung nghiên cứu.....	4
5. Giả thuyết khoa học	4
6. Phương pháp nghiên cứu	4
7. Đóng góp của đề tài nghiên cứu	5
8. Giới hạn, phạm vi của đề tài nghiên cứu	5
9. Cấu trúc luận văn	5
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI	6
1.1. Tổng quan vấn đề nghiên cứu.....	6
1.1.1. Trên thế giới	6
1.1.2. Ở Việt Nam.....	8
1.2. Cơ sở lý luận.....	10
1.2.1. Một số khái niệm và thuật ngữ cơ bản	10
1.2.2. Đặc điểm của hoạt động trải nghiệm sáng tạo.....	14
1.3. Các hình thức tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông	15
1.3.1. Các hình thức HĐTNST theo định hướng chương trình giáo dục phổ thông mới.....	15
1.3.2. Cách tổ chức một số hình thức hoạt động trải nghiệm sáng tạo	16

1.4. Các phương pháp tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông	22
1.4.1. Phương pháp giải quyết vấn đề (GQVĐ)	22
1.4.2. Phương pháp sắm vai.....	23
1.4.3. Phương pháp trò chơi	24
1.4.4. Phương pháp làm việc nhóm	26
1.5. Định hướng đánh giá hoạt động trải nghiệm sáng tạo.....	30
1.5.1. Đánh giá năng lực.....	30
1.5.2. Quy trình đánh giá năng lực thông qua hoạt động TNST	32
1.5.3. Tiêu chí đánh giá hoạt động trải nghiệm sáng tạo.....	32
1.6. Ý nghĩa của hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong dạy học Sinh học.....	33
1.7. Thực trạng nghiên cứu.....	34
1.7.1. Thực trạng của việc tổ chức hoạt động học tập trải nghiệm sáng tạo trong dạy học Sinh học ở trường THPT	34
1.7.2. Mục đích	34
1.7.3. Đối tượng khảo sát.....	34
1.7.4. Nội dung khảo sát	35
1.7.5. Phương pháp khảo sát.....	35
1.7.6. Kết quả khảo sát (số liệu cụ thể phụ lục 1.3)	35
Kết luận chương 1.....	37
Chương 2. THIẾT KẾ CÁC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM SÁNG TẠO CHO HỌC SINH TRONG DẠY HỌC PHẦN DI TRUYỀN HỌC SINH HỌC 12	38
2.1. Phân tích cấu trúc, nội dung phần di truyền học - Sinh học 12 (THPT)....	38
2.1.1. Cấu trúc.....	38
2.1.2. Nội dung	39
2.2. Những yêu cầu khi thiết kế hoạt động.....	40
2.2.1. Đảm bảo khung logic các hoạt động trong một chủ đề hoạt động TNST	40

2.2.2. Đảm bảo sự trải nghiệm của học sinh	41
2.2.3. Đảm bảo môi trường để học sinh sáng tạo	41
2.3. Quy trình thiết kế hoạt động TNST cho học sinh trong dạy học	42
2.3.1. Quy trình thiết kế hoạt động trải nghiệm sáng tạo nói chung	42
2.3.2. Quy trình thiết kế hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong dạy học Di truyền học	45
2.4. Một số ví dụ thiết kế hoạt động TNST trong dạy học phần Di truyền học - Sinh học 12	47
Kết luận chương 2.....	62
Chương 3. TỔ CHỨC THỰC NGHIỆM VÀ KIỂM TRA ĐÁNH GIÁ	63
3.1. Mục đích	63
3.2. Nội dung thực nghiệm	63
3.3. Phạm vi và đối tượng.....	63
3.4. Tổ chức thực nghiệm	63
3.5. Cách kiểm tra đánh giá	64
3.6. Kết quả đánh giá sản phẩm của học sinh.....	65
3.6.1. Kết quả đánh giá báo cáo sau tham quan	65
3.6.2. Kết quả đánh giá tiêu phẩm	66
3.7. Kết quả bài kiểm tra 45 phút	68
3.8. Kết quả đánh giá năng lực của học sinh	69
3.8.1. Năng lực hợp tác.....	69
3.8.2. Năng lực GQVĐ	70
3.9. Đánh giá về mặt tâm lý của học sinh.....	72
Kết luận chương 3.....	75
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	76
1. Kết luận.....	76
2. Khuyến nghị.....	76
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	77
PHỤ LỤC	

CÁC TỪ VIẾT TẮT

ĐC	Đối chứng
DH	Dạy học
DT	Di truyền
GD & ĐT	Giáo dục và Đào tạo
GQVĐ	Giải quyết vấn đề
GV	Giáo viên
HĐ	Hoạt động
HĐ TNST	Hoạt động trải nghiệm sáng tạo
HS	Học sinh
KN	Khái niệm
KTĐG	Kiểm tra đánh giá
MĐ	Mức độ
MT	Mục tiêu
ND	Nội dung
NL	Năng lực
NLHT	Năng lực hợp tác
NST	Nhiêm sắc thể
Nxb	Nhà xuất bản
PP	Phương pháp
PPDH	Phương pháp dạy học
SGK	Sách giáo khoa
SL	Số lượng
STT	Số thứ tự
THPT	Trung học phổ thông
VĐ	Vấn đề

DANH MỤC BẢNG, HÌNH

Bảng:

Bảng 1.1.	Phân biệt đánh giá năng lực người học và đánh giá kiến thức, kỹ năng của người học.....	31
Bảng 1.2.	Số GV và HS khảo sát của một số trường THPT	34
Bảng 3.1.	Kết quả đánh giá sản phẩm báo cáo.....	65
Bảng 3.2.	Kết quả đánh giá tiểu phẩm.....	66
Bảng 3.3.	Bảng thống kê kết quả bài kiểm tra	68
Bảng 3.4.	Kết quả đánh giá năng lực hợp tác	69
Bảng 3.5.	Bảng đánh giá NL GQVĐ	70
Bảng 3.6.	Kết quả HS tự ĐG và ĐG lẫn nhau năng lực GQVĐ.....	71
Bảng 3.7.	Kết quả đánh giá về mặt tâm lý của HS	72
Bảng 3.8.	Kết quả thăm dò ý kiến GV.....	73

Hình:

Hình 3.1.	Biểu đồ tần suất bài kiểm tra	68
-----------	-------------------------------------	----

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Xuất phát từ yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo trong giai đoạn hiện nay

Ở nước ta, một trong những quan điểm đổi mới giáo dục và đào tạo được nêu trong Nghị quyết Hội nghị trung ương 8 khóa XI của BCHTW là: *“Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại; phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học; khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc. Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực. Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học...”* [6, tr.5]. Theo đó quan điểm chỉ đạo của Đảng là: *“Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học. Học đi đôi với hành; lý luận gắn với thực tiễn; giáo dục nhà trường kết hợp với giáo dục gia đình và giáo dục xã hội”* [6, tr.2]. Điều đó cho thấy, việc đổi mới hình thức, phương pháp dạy học theo Chương trình mới sau năm 2015 đặc biệt nhấn mạnh hình thức học tập trải nghiệm.

Tại điểm a khoản 3 Nghị quyết số 88/2014/QH13 ngày 28/11/2014 của Quốc hội về đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông thì “mục tiêu giáo dục phổ thông là tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, chú trọng giáo dục lý tưởng, truyền thống văn hóa, lịch sử, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kỹ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Phát triển khả năng sáng tạo, tự học, khuyến khích học tập suốt đời” [7].

Chương trình giáo dục cấp trung học phổ thông nhằm phát triển nhân cách công dân trên cơ sở phát triển hài hòa về thể chất và tinh thần; duy trì, tăng cường và định hình các phẩm chất và năng lực đã hình thành ở cấp trung học cơ sở; có kiến thức, kỹ năng phổ thông cơ bản được định hướng theo lĩnh vực nghề nghiệp phù hợp